

Kansalliskielilautakunta 15.02.2023 § 4

§ 4

Lausunnon antaminen HUS-järjestämissopimuksesta

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Koskela Jaana

Päätösehdotus

Palvelulinjajohtaja, Sote-palvelutuotanto, ruotsinkieliset palvelut Öberg Benita

Kansalliskielilautakunta päättää antaa seuraavan lausunnon HUS-järjestämissopimuksesta:

Lausuntoluonnoksen kohdassa Yleiset ehdot nostetaan hyvin esiin, kuinka kielellisiä oikeuksia toteutetaan ja edistetään, eli että sopijaosapuolten tulee sopia yhteistyöstä ja työnjaosta kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi ja edistämiseksi. Sopijaosapuolet ottavat huomioon tässä sopimuksessa tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja yhteensovittamisessa soveltuvin osin myös mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 39 §:ssä tarkoitetuissa ja osapuolia koskevassa kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa on sovittu kaksikielisten hyvinvointialueiden työnjaosta ja yhteistyöstä ja mitä järjestämislain 33 §:ssä on todettu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävästä tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa. Kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämistä seurataan ja ohjataan osana sopimuksen seurantaa ja ohjausta.

Kielellisten oikeuksien tulee käsittää strateginen, taktinen ja operatiivinen taso. Kielellisten oikeuksien tulee perustua jokaisen perustuslaissa taatun oikeuden käyttöä omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, turvaamiseen.

Alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulee Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä HUS-yhtymän kanssa yhteistyössä laadittavassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa ottaa huomioon kielelliset oikeudet.

Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän palveluiden yhteensovittamisessa on kysymys palvelukokonaisuuksista ja -ketjuista, joiden määrittelyyn ja toteuttamiseen sopimusosapuolet sitoutuvat. Tässä sopimusluonnoksessa on kielelliset oikeudet selkeästi määritelty yhdeksi tavoitteista.

Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osalta on määritelty tämä kaksikielinen alue ja erityistehtävä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 33 §:n mukaisesti: Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävänä on tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa.

Sopimusluonnoksen luvussa 7 Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sanotaan seuraavasti:

”Uudenmaan hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä,

Uudenmaan alueen sosiaalialan osaamiskeskusten kokonaisuus, Helsingin yliopisto (HY), Aalto-yliopisto ja Uudenmaan ammattikorkeakoulut (AMK) perustavat koordinoivan neuvottelukunnan, joka yhteensovittaa TKKI-toimintaa strategiaan painopisteisiin nähden. Neuvottelukunnan puheenjohtajuus on vuorotellen Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla. Neuvottelukunta voi muodostaa alatyöryhmiä.”

Siihen nähden, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 33 §:n mukainen tehtävä tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämistä koko maassa, olisi edustus edellä mainitussa neuvottelukunnassa tarkoituksenmukainen.

Sopimusluonnoksen liitteeseen 1 ”Uudenmaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja palvelutarvetta kuvaavan tietopohjan indikaattorit” pitäisi lisätä mittari, josta käy ilmi oppilaiden koulukieli.

Käsittely

Käsittelyn aikana esittelijä Benita Öberg muutti päätösehdotustaan seuraavasti:

Virke

”Sopimusluonnoksen liitteeseen 1 ”Uudenmaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja palvelutarvetta kuvaavan tietopohjan indikaattorit” pitäisi lisätä mittari, josta käy ilmi oppilaiden koulukieli.”

muutetaan muotoon

”Sopimusluonnoksen liitteeseen 1 ”Uudenmaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja palvelutarvetta kuvaavan tietopohjan indikaattorit” voisi lisätä mittarin, josta käy ilmi oppilaiden koulukieli.”

Käsittelyn aikana puheenjohtaja af Hällström teki seuraavan muutosehdotuksen:

Seuraavat virkkeet lisätään kansalliskielilautakunnan lausuntoon:

”Kansalliskielilautakunta korostaa myös, että kappaleen ”Kielellisten oikeuksien toteuttamisen edistäminen” alkuun lisätään kaksi virkettä: HUS-yhtymällä on velvollisuus järjestää palvelut sekä suomeksi että ruotsiksi siten, että asiakas saa itse valita kielen (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, 5 §). Ruotsinkielisten palvelujen saatavuus otetaan huomioon sekä palvelujen suunnittelussa että rekrytoinnissa ja henkilöstöpolitiikassa (laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta, 2–4 §).

Kansalliskielilautakunta toivoo myös, että saman luvun loppuun lisätään seuraava virke: ”Tähän tarkoitukseen käytetään tarkoituksenmukaisia mittareita”.

Käsittelyn aikana jäsen Lahti teki seuraavan muutosehdotuksen:

Seuraava virke lisätään kansalliskielilautakunnan lausuntoon:

”Lisäksi kansalliskielilautakunta toivoo, että kielellisten oikeuksien toteuttamisen edistäminen lisätään osaan Järjestämissopimuksen seurantaryhmä, osana alueellisen seurantaryhmän keskeistä tehtävää, eli seurata sopimuksen toteutumista kielellisten oikeuksien osalta ja käsitellä muutostarpeita.”

Käsittelyn aikana jäsen Westerholm teki seuraavan muutosehdotuksen:

Seuraava päättävä virke lisätään kansalliskielilautakunnan lausuntoon:

”Lopuksi kansalliskielilautakunta toivoo, että sopimuksen ruotsinkielisen version kieliasu tarkistetaan ja korjataan. ”

Puheenjohtaja julisti keskustelun päättyneeksi.

Puheenjohtaja tiedusteli kokoukselta, voidaanko hänen tekemänsä lisäsehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska kukaan ei vastustanut tätä, puheenjohtaja totesi, että kansalliskielilautakunta hyväksyi muutosehdotuksen yksimielisesti.

Puheenjohtaja tiedusteli kokoukselta, voidaanko jäsen Lahden lisäsehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska kukaan ei vastustanut tätä, puheenjohtaja totesi, että kansalliskielilautakunta hyväksyi muutosehdotuksen yksimielisesti.

Puheenjohtaja tiedusteli kokoukselta, voidaanko jäsen Westerholmin muutosehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska kukaan ei vastustanut tätä, puheenjohtaja totesi, että kansalliskielilautakunta hyväksyi muutosehdotuksen yksimielisesti.

Tämän asian käsittelyn aikana pidettiin kokoustauko klo 18.30–18.38.

Päätös

Kansalliskielilautakunta päättää antaa seuraavan lausunnon HUS-järjestämissopimuksesta:

Lausuntoluonnoksen kohdassa Yleiset ehdot nostetaan hyvin esiin, kuinka kielellisiä oikeuksia toteutetaan ja edistetään, eli että sopijaosapuolten tulee sopia yhteistyöstä ja työnjaosta kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi ja edistämiseksi. Sopijaosapuolet ottavat huomioon tässä sopimuksessa tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja yhteensovittamisessa soveltuvin osin myös mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 39 §:ssä tarkoitetuissa ja osapuolia koskevassa kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa on sovittu kaksikielisten hyvinvointialueiden työnjaosta ja yhteistyöstä ja mitä järjestämislain 33 §:ssä on todettu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävästä tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa. Kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämistä seurataan ja ohjataan osana sopimuksen seuranta ja ohjausta.

Kielellisten oikeuksien tulee käsittää strateginen, taktinen ja operatiivinen taso. Kielellisten oikeuksien tulee perustua jokaisen perustuslaissa taatun oikeuden käyttöä omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, turvaamiseen.

Alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulee Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä HUS-yhtymän kanssa yhteistyössä laadittavassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa ottaa huomioon kielelliset oikeudet.

Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän palveluiden yhteensovittamisessa on kysymys palvelukokonaisuuksista ja -ketjuista, joiden määrittelyyn ja toteuttamiseen sopimusosapuolet sitoutuvat. Tässä sopimusluonnoksessa on kielelliset oikeudet selkeästi määritelty yhdeksi tavoitteista.

Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osalta on määritelty tämä kaksikielinen alue ja erityistehtävä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 33 §:n mukaisesti: Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävänä on tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa.

Sopimusluonnoksen luvussa 7 ”Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta” sanotaan seuraavasti:

”Uudenmaan hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, Uudenmaan alueen sosiaalialan osaamiskeskusten kokonaisuus, Helsingin yliopisto (HY), Aalto-yliopisto ja Uudenmaan ammattikorkeakoulut (AMK) perustavat koordinoivan neuvottelukunnan, joka yhteensovittaa TKKI-toimintaa strategiaan painopisteisiin nähden. Neuvottelukunnan puheenjohtajuus on vuorotellen Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla. Neuvottelukunta voi muodostaa alatyöryhmiä.”

Siihen nähden, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 33 §:n mukainen tehtävä tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämistä koko maassa, olisi edustus edellä mainitussa neuvottelukunnassa tarkoituksenmukainen.

Sopimusluonnoksen liitteeseen 1 ”Uudenmaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja palvelutarvetta kuvaavan tietopohjan indikaattorit” voisi lisätä mittarin, josta käy ilmi oppilaiden koulukieli.

Kansalliskielilautakunta korostaa myös, että kappaleen ”Kielellisten oikeuksien toteuttamisen edistäminen” alkuun lisätään kaksi virkettä: HUS-yhtymällä on velvollisuus järjestää palvelut sekä suomeksi että ruotsiksi siten, että asiakas saa itse valita kielen (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, 5 §). Ruotsinkielisten palvelujen saatavuus otetaan huomioon sekä palvelujen suunnittelussa että rekrytoinnissa ja henkilöstöpolitiikassa (laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta, 2–4 §).

Kansalliskielilautakunta toivoo myös, että saman luvun loppuun lisätään seuraava virke: ”Tähän tarkoitukseen käytetään tarkoituksenmukaisia mittareita.”

Lisäksi kansalliskielilautakunta toivoo, että kielellisten oikeuksien toteuttamisen edistäminen lisätään osaan Järjestämissopimuksen seurantar ryhmä, osana alueellisen seurantar ryhmän keskeistä tehtävää, eli seurata sopimuksen toteutumista kielellisten oikeuksien osalta ja käsitellä muutostarpeita.

Lopuksi kansalliskielilautakunta toivoo, että sopimuksen ruotsinkielisen version kieliasu tarkistetaan ja korjataan.

Selostus

HUS-järjestämissopimus on Uudenmaan hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän keskinäinen sopimus, jossa osapuolet sopivat keskinäisestä työnjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta terveydenhuollon palvelujen järjestämiseksi. Sopimuksen sisällöstä, valmistelusta ja hyväksymisestä säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021, jäljempänä Uusimaa-laki). Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa osapuolten työnjaon, yhteistyön ja toiminnan yhteensovittamisen toteutuminen siltä osin kuin se on tarpeellista osapuolten lakisääteisten tehtävien hoitamisen ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.

Uusimaa-lain mukaisesti HUS-järjestämissopimuksen on edistettävä terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, potilasturvallisuutta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta, ja kielellisiä oikeuksien toteutumista. Työnjaossa on lisäksi varmistettava, että sopimuksen perusteella terveydenhuoltoa antavassa toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen. Sopimuksessa on sovittava osapuolten välisestä työnjaosta siten, että asiakkaalla on oikeus yhdenvertaiseen hoitoon kotikunnastaan riippumatta.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta annetun lain (616/2021) 48 §:n mukaan HUS-järjestämissopimus on laadittava vuoden 2024 loppuun mennessä. Tilanteessa, jossa Uudenmaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäjinä toimivat 1.1.2023 alkaen uudet hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä, on kuitenkin perusteltua, että järjestäjien välisestä työnjaosta sovitaan järjestämisvastuun siirron yhteydessä. Tällä menettelyllä turvataan siirtymävaiheessa asukkaiden oikeudet yhdenvertaisiin sosiaali- ja terveystalveluihin sekä edistetään palvelujen integraatiota uudistuksen alusta lähtien.

Sopimuksen valmistelun koordinoinnista vastaa Helsingin kaupunki. Valmistelutyötä tehdään yhteistyössä Helsingin kaupungin, Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä HUS-yhtymän kesken. Yhteistyötä sekä valmistelun koordinaatiota ja ohjausta varten on perustettu alueellinen valmisteluryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki Uudenmaan hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki sekä HUS-yhtymä. Sopimuksen valmistelua varten on nimetty lisäksi 13 teemaryhmää, joiden tehtävänä on sopimustekstin laatiminen.

Sopimuksen sisällöstä säädetään Uusimaa-lain 9.3 §:ssä. Vuoden 2022 aikana edellä mainitut 13 teemaryhmää ovat tuottaneet asiantuntemukseensa pohjautuen vaadittavan sisällön, ja sopimusluonnos pitää sisällään alla luetellut kokonaisuudet:

1. Yleiset sopimusehdot
2. Yhteistoiminnan johtaminen, ohjaus ja päätöksenteko
3. Rahoitus ja talous
4. Alueen väestön terveys ja hyvinvointi

5. Perusterveydenhuollon vahvistaminen ja palveluketjujen ja -kokonaisuuksien yhteensovittaminen Uudenmaan alueella
6. Erikoissairaanhoidon palveluiden järjestämisvastuu
7. Tutkimus, koulutus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta
8. Tukipalvelut
9. Asiakas- ja potilastiedot
10. Valmiussuunnittelu, varautuminen ja poikkeusolot
11. Omavalvonta ja laatu
12. Tiedolla johtaminen
13. Digitaaliset palvelut

Uusimaa-lain mukaisesti sopimusta valmisteltaessa on kuultava Helsingin yliopistoa sekä sosiaali- ja terveysministeriötä. Lisäksi Uusimaalain 19 §:n ja hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 33 §:n mukaisilta kansalliskielilautakunnilta pyydetään lausuntoa järjestämissopimuksesta. Kansalliskielilautakuntien lausunto pyydetään helmi- maaliskuussa 2023.

Sopimus on tarkoitus viimeistellä saatujen lausuntojen pohjalta alkuvuodesta 2023. Yliopiston lausunnon perusteella sopimuksessa korostettiin monialaisen tutkimuksen merkitystä sekä tarkennettiin sosiaalihuollon TKKI-rakennetta ja osaamiskeskuksia koskevaa kokonaisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa todetaan, että järjestämissopimuksen luonnos on hyvin laadittu ja sen pohjalta on mahdollista tehdä HUS-järjestämissopimus. Sosiaali- ja terveysministeriö nosti lausunnossaan erityishuomioitaviksi asioiksi selkeiden toimenpiteiden lisäämisen päivystystoiminnan toimintaedellytysten turvaamiseksi, omavalvonnan toteutumisen seuraamisen tarkentamisen sekä laajentamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden kattamaan myös järjestöjen ja yritysten toimintaa. Nämä muutokset huomioitiin sopimusvalmistelussa.

Sopijaosapuolten ylimmissä päätöksentekoeleimissä tapahtuva sopimuksen käsittely- ja hyväksymisprosessi käynnistyy alkuvuoden 2023 aikana. HUS-järjestämissopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun Uudenmaan hyvinvointialueiden aluevaltuustot, Helsingin kaupunginvaltuusto ja HUS-yhtymän yhtymäkokous ovat sen hyväksyneet. Tämän jälkeen hyväksytty sopimus on toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle.

Kansalliskielilautakunnan lausunnon lähtökohtana on, että kielelliset oikeudet tehdään näkyviksi sopimuksessa.

Liitteet

- 1 Luonnos HUS-järjestämissopimukseksi

Oheismateriaali

Tiedoksi

Päätöshistoria